

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 46

PARTIZANSKA KNJIGA

Naslov originala
Seamus Deane
Reading in the Dark

Copyright © Seamus Deane 1996

© za srpsko izdanje Partizanska knjiga, 2021.

This book was published with the support of Literature Ireland.

Ova knjiga je objavljena uz pomoć Fondacije „Literature Ireland”.

Urednik
Srđan Srđić

Šejmus Din

Čitanje u mraku

S engleskog prevela Nataša Srdić

Kikinda, 2021.

*Venčali se nikad nisu, govorilo se,
a o patnji jednog od njih ćutalo se.*

„Išla je kroz vašarsku vrevu”

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

Stepenice

Februar 1945.

Na stepenicama je vladala jasna, potpuna tišina.

Bilo je to kratko stepenište, ukupno četrnaest stepenika, pokriveno linoleumom čije su prvobitne šare bile u toj meri pohabane da su izgledale kao blede sećanje. Jedanaest stepenika vodilo je do krivine na stepeništu gde su katedrala i nebo uvek bili uramljeni prozorom. Još tri stepenika vodila su do odmorišta, dugačkog oko dva metra.

„Ne mrdaj”, rekla je moja majka s odmorišta. „Nemoj da prođeš pored tog prozora.”

Nalazio sam se na desetom stepeniku, a ona je bila na odmorištu. Mogao sam da je dodirnem.

„Postoji nešto tu između nas. Neka senka. Ne mrdaj.”

Nisam ni nameravao. Bio sam očaran. Ali nisam video nikakvu senku.

„Ima nekog tu. Nekog ko je nesrećan. Siđi nazad, sine.”

Napravio sam jedan korak unazad. „Kako ćeš ti sići?”

„Ostaću još malo i nestaće.”

„Kako znaš?”

„Osetiću kad nestane.”

„A ako ne nestane?”

„Uvek nestane. Neće dugo.”

Stajao sam tamo i gledao odozdo u nju. Izgledala mi je prelepo. Bila je mala i uznemirena, ali nije se istinski plašila.

„Siguran sam da bih mogao da se popnem do tebe, u dva skoka.”

„Ne, ne. Tako mi boga. Dovoljno je loše što ga ja osećam; ne želim da ga i ti osetiš.”

„Ne smeta mi. To je donekle kao miris vlažne odeće, zar ne?”

Nasmejala se. „Ne, ništa slično. Ne ubeđuj sebe u to. Samo siđi.”

Sišao sam, uzbuđen, i seo kod šporeta s crvenim srcem vatre, prekrivenog olovnocrnom prašinom. Kuća nam je bila zaposednuta! Imali smo duha, i to usred popodneva. Čuo sam je kako se kreće gore. Kuća se sva pretvorila u drhtaje paukove mreže. Kud god pođem, popuštala je preda mnom i slegala se za mnom. Majka je ubrzo sišla, sva bela.

„Da li si videla nešto?”

„Ne, ništa, ama baš ništa. Samo su se istanjili živci tvojoj staroj majci. Samo sam umislila. Tamo nema ničeg.”

Popeo sam se do prozora pre no što je stigla da kaže još nešto, ali tamo nije bilo ničeg. Zurio sam u

mutnu tamu. Čuo sam otkucaje sata u spavaćoj sobi i strujanje vetra kroz dimnjak, i video kako sivi odsjaj gelendera nestaje pod mojom šakom dok mi prsti klize naniže. Na četiri stepenika do kuhinjskih vrata osetio sam nečije prisustvo iza sebe, okrenuo se i ugledao tamu kako se udaljava od prozora.

Majka je tiho plakala pokraj vatre. Ušao sam, seo na pod pored nje i zurio u crvenilo zarobljeno iza rešetaka šporeta.

Nestanci

Septembar 1945.

Ljudi zelenih očiju bliski su vilama, govorili su nam; ovde borave tek kratko u potrazi za detetom koje bi mogli da odvedu. Ako ikad sretnemo nekog s jednim zelenim i jednim smeđim okom, treba da se prekrstimo, jer je to dete koje su preuzele vile. Smeđe oko je znak da je nekad pripadalo ljudskom rodu. Kad umre, otići će u vilinska brda koja leže iza donegolskih planina, ne u raj, čistište, predvorje pakla niti pakao kao mi ostali. Uzbuđivala su me ova neobična odredišta, naročito kad bi sveštenik došao u kuću osobe na samrti da obavi poslednju pričest, poslednju pomast. Time se sprečava odlazak osobe u pakao. Pakao je dubok. Upadneš u njega, okrećeš se u vazduhu dok te crnilo ne uvuče u veliki plameni vir i nestaneš zauvek.

Moja sestra Ajliš bila je najstarije dete u porodici. Bila je dve godine starija od Lijama; Lijam je bio sledeći, dve godine stariji od mene. Potom slede ostali u razmacima od po godinu ili dve – Džerard, Ejmon, Una, Dirdri. Ajliš i Lijam su me povelu u *Dafijev cirkus* da vidim poznatog Bambuzelema, mađioničara koji je izvodio trik s nestajanjem. Šator je bio toliko visok da se činilo da se potporni stubovi spajaju u tami iznad reflektora.

Sedeo sam na senovitoj klupi oslonjen na osnovu jednog od stubova obmotanih konopcem i posmatrao sam ga, obuvenog u duboke čizme, s cilindrom na glavi, obučenog u prugaste pantalone napumpane kao balon iznad struka i u crveni satenski frak kojim je mahao iza sebe za vreme aplauza, te je izgledalo kao da se najednom zapalio, a onda, kad se crni cilindar ponovo pojavio, kao da je iznenada ugašen. Izvlačio je dragulje i karte i prstenje i zečeve iz vazduha, iz svojih usta, džepova, ušiju. Kad je sve prestalo da nestaje, nasmejao nam se ispod svojih velikih brkova, naduo prugasti stomak, nakrivio cilindar, mahnuo vatrenim frakom i nestao u oblaku dima i uz prasak od kog smo poskočili. Ali brkovi su mu ostali, pogrešno se smešeći u vazduhu, tamo gde se on prethodno nalazio.

Svi su se smejali i tapšali. Potom su brkovi takođe nestali. Svi su se još jače smejali. Krajičkom oka sam pogledao Ajliš i Lijama. Smejali su se. Ali da li su uopšte bili sigurni u to šta se dogodilo? Da li je gospodin Bambuzelem dobro? Podigao sam pogled prema tami, pribijavajući se da ću ugledati njegove čizme i prugasti stomak kako odlaze gore u mrak iznad reflektora. Lijam se nasmejao i nazvao me idiotom. „Spustio se kroz zaklopna vratanca”, rekao je. „Tamo je unutra”, rekao je i uperio prst prema platformi koju su na točkovima iznosila dva muškarca dok se klovn snuždeno vukao za njima, držao u ruci cilindar gospodina Bambuzelema i brisao suze sa očiju. Svi su se smejali i tapšali, a meni je bilo nelagodno. Kako su svi mogli da budu toliko sigurni?